

UMĚNÍ DAROVAT THE ART OF GIVING

Filantropie na okraji

Jaká témata Čechy v darování nezajímají?
Co si o dobročinnosti myslí Karel Schwarzenberg?
A kdo ještě letos potřebuje vaši pomoc?

KRÁTCE

DĚTI BEZ DLUHŮ

Lidé s nízkou kvalifikací, etnicky nebo jazykově znevýhodnění, ale i bez domova. Právě s nimi od roku 2004 pracuje plzeňská organizace TADY A TEĎ, která pomáhá jednotlivcům i rodinám s dětmi v rozvoji. Podpora vzdělávání, „Dámský klub“ pro dospívající dívky, ale aktuálně i poradna pro dlužníky, kteří chtějí využít tzv. milostivé léto. To jsou jen příklady práce organizace, která má na kontě i systémové úspěchy. Mezi největší patří legislativní změny, které zabrání dalším dětským dluhům. Podpořit je můžete i vy. Pomozte zorganizovat dětský tábor nebo pokračovat s projektem, který pomáhá s oddlužováním dětí.

www.tadyated.org
www.zadetibezdluhu.cz

KONĚ V HLAVNÍ ROLI

Hipoterapie je fyzioterapeutická metoda, která jako hlavní nástroj využívá koňský hřbet. Polohování, stimulace centrálního nervového systému, podpora stability, snížení míry stresu a zvýšení hladiny oxytocinu, s tím vším koně pomáhají lidem s nejrůznějšími druhy handicapu. O ty nejmenší klienty a pacienty se od roku 2017 stará hiporehabilitační středisko Majoránek, které dosud poskytlo bezmála tři tisíce terapeutických lekcí více než třem stovkám dětí. V důsledku covidu bylo nuceno, stejně jako další hipoterapeutická centra, činnost omezit. Náklady spojené s provozem a péčí o koně ale zůstaly neměnné. Pokud chcete Majoránku pomoci náročné období překlenout, navštivte jejich web.

www.majoranek-hiporehabilitace.cz.

POMOC LIDEM NA ÚTĚKU

Běloruský prezident Lukašenko uvolnil vízový styk se zeměmi Blízkého východu. Pod příslibem přístupu do EU přilákal do země tisíce lidí. Zhruba 8 až 10 tisíc lidí bylo autobusy odvezeno do pohraničního pásma mezi Polskem a Běloruskem, do oblasti Bělověžského pralesa. Polsko ale na své území migranty nepouští a okolo hranic vytvořilo neprostupné pásmo, kam nesmí média ani humanitární pracovníci. V zimě, mrazu a bez jakékoliv pomoci se tak v lesích snaží přežít tisíce lidí včetně malých dětí. Pocházejí většinou ze Sýrie, Jemenu či Iráku. Sběrka organizace „Pomáháme lidem na útěku“ pomůže polským dobrovolníkům působícím přímo v hraničním pásmu nakoupit potraviny, oblečení nebo léky.

www.plnu.cz

NEJDŘÍV SOUSED

Pocity osamění a neužitečnosti jsou podle výzkumů tím hlavním, co trápí seniory. Možná někoho nedobrovolně osamělého máte ve svém okolí i vy a nevíte, jak mu pomoci. Projekt „Nejdřív souseď“ to ví a umí lidem, kteří se ne vlastním rozhodnutím ocitli sami, nabídnout podporu třeba se zprostředkováním nákupu, zajištěním zdravotní péče nebo při jednání s úřady. Víte o někom, kdo by právě takovou pomoc potřeboval a uvítal? Dejte tip projektu Nejdřív souseď. Speciálně proškolený koordinátor se postará o všechno ostatní. Projekt spolupracuje s Pečovatelským centrem městské části Praha 7 a Charitou Praha-Holešovice.

www.nejdriivsoused.cz

TAM JDEM!

Jednodenní, víkendové i vícedenní akce na pomoc nejrůznějším neziskovkám pravidelně pořádá spolek „Tam jsem“. Desítky zapojených organizací, které dělají užitečné věci, ale jsou často malé a veřejnost je zná méně, než by si zasloužily, poptávají prostřednictvím organizace Tam jsem to, co zrovna potřebují. Pečení cukroví na benefiční akci nebo výpomoc s opravou kostela či s údržbou záchrané stanice pro zvířata. Darovat ale můžete nejen fyzickou práci, ale i své know-how třeba z oblasti IT, marketingu nebo práva. Jen v letošním roce zorganizoval spolek dobrovolnické akce na více než dvaceti místech a zapojil do nich více než 200 dobrovolníků. Chcete se k nim přidat?

www.tamjdem.cz

VÍC NEŽ KYTKA

Aranžerie provozuje květinovou dílnu a zaměstnává v ní 15 lidí s epilepsií a pečujících maminek, které jen obtížně hledají uplatnění na otevřeném trhu práce. Veškerý zisk z prodeje květin pak Aranžerie využívá pro rozvoj mateřské organizace Společnost E. Ta se již více než 30 let snaží lidem s diagnózou epilepsie pomáhat v integraci do běžného života. Za dobu své existence pomohla více než 35 000 lidí. Svépomocné skupiny, odborné poradenství i podpora těch, kdo mají člověka s epilepsií ve své rodině. To všechno umí Společnost E. Pokud si u nich koupíte květinu nebo třeba adventní věnec, pomůžete lidem s epilepsií i vy.

www.aranzerie.cz

Pomáhejte bez předsudků

Představte si, že máte tisíc korun měsíčně, které můžete a chcete darovat někomu, kdo je potřeby víc než vy. Na výběr máte místní zoo, kam chodíte s dětmi a kde můžete mít jméno na cedulce hned vedle výběhu. Pak podporu aktuálního problému, o kterém pravidelně čtete a slýcháte, jako bylo letošní tornádo, nebo podpora zdravotníků v době pandemie covidu. Anebo můžete podpořit výměnu injekčních jehel závislým na ulici, terapii pro psychicky nemocné či usnadnit někomu umírání. Co si vyberete?

Text: Lucie Rybová

Češi věnují každoročně na dobročinnost kolem 2,5 miliardy korun. Loňský rok byl v tomto ohledu rekordní a velmi pravděpodobně takový bude i ten letošní. Úlohu v tom hraje především pandemie nemoci covid-19, tornádo a volby. Právě tyto události také zamíchaly tématy, která se Češi rozhodli podpořit. „Lidé v době covidu reagovali na aktuálně nejpotřebnější oblasti, jako je zdraví, péče o seniory nebo podpora rodičů samoživitelů. Úspěšné byly také sbírky na podporu vyčerpaných zdravotníků a nákup zdravotních pomůcek. Bylo ale zajímavé sledovat, jak podpora jedné oblasti, která je v běžných letech spíše na okraji zájmu, najednou vystřelila,“ říká Adéla Vojáčková z Nadace VIA, která je manažerkou platformy Darujme.cz. Právě přes tento portál proteklo loni od dárců k těm, kteří jejich pomoc potřebují, 232 milionů korun, za letošních prvních devět měsíců to však bylo už 433 milionů korun. Oblastí, jež se dostala z okraje do středu zájmu, je také kultura. „U nás měla například velký úspěch sbírka na Cirk La Putyka, která byla v tomto období jednou z nejúspěšnějších,“ popisuje Vojáčková s tím, že tak velkou vlnu dárcovství vyvolala aktuální existenční krize. Blíží se

parlamentní volby a ztráta důvěry v některá média pak také vybudily dárce, kteří se mnohem více než dříve rozhodli napomoci projektům nezávislých médií. Díky tomu se i oblast osvěty a poskytování informací vyšvihla v dárcovských statistikách podstatně výše, než tomu bylo v jiných letech. Naopak projekty, které se týkaly životního prostředí, práv zvířat či rozvojové spolupráce a jež mají u dárců obvykle úspěch, získaly v posledních dvou letech podporu o něco slabší.

TÉMATÁ NÍZKÁ, OŠKLIVÁ A NEZAJÍMAVÁ

A pak jsou oblasti, které jsou opomíjené dlouhodobě, bez ohledu na aktuální dění, a jen velmi špatně se to mění. „Týkají se problematik, které jsou z pohledu veřejnosti nízké, ošklivé a nezajímavé. Stigma, které je s nimi spojeno, je prostě příliš velké,“ říká Vojtěch Kozlík. Ví, o čem mluví. Za svůj dlouhý pracovní život v oboru fundraisingu pracoval například pro Cestu domů, kde získával peníze na podporu domácích hospiců či Jurty, organizace, která podporuje mentálně postižené. Nyní pracuje pro Sananim, jenž se stará (nejen) o drogově závislé. „Zatímco organizace, které se věnují dětem či zvířatům, získávají

od dárců desítky procent svého rozpočtu, u nás se jedná o jednotky procent,“ popisuje realitu získávání peněz na nepopulární témata. U většiny dárců má podle něj šanci projekt, který je dojemný nebo velmi líbivý. Anebo takový, s nímž se lidé dokáží identifikovat.

A to není ani umírání, ani závislosti. „Lidé nechtějí přijmout, že by byly tyto oblasti přítomné v naší společnosti. Říkají si, že nebudou podporovat ty feťáky na ulicích, co kradou a stejně si za to můžou sami,“ popisuje s tím, že Sananim vymění každý rok 1,5 milionu setů injekčních stříkaček a i díky tomu nemá hlavní město problémy s nekontrolovatelným šířením hepatitidy C či HIV.

„Například slavný adiktolog Gabor Maté říká, že za každou závislostí je nějaké trauma, se kterým se daný člověk neumí vypořádat, a sahá proto po něčem, co překryje to vnitřní napětí. A rozhodně se tyto problémy netýkají jen těch, jak občas slýchám, hajzlů na ulici. Týkají se takřka každého z nás. Každý máme ve svém okolí někoho, kdo kdy potřeboval pomoc se závislostí na alkoholu, práscích nebo hraní. Protože tyto problémy se nedotknou jen samotných závislých, ale ničí celé jejich okolí jak doma, tak v práci. Co si často neuvědomujeme, je, že závislost je psychická

nemoc, ze které se ti dotyční sami nedostanou,“ vysvětluje Kozlík s tím, že díky Sananimu podstoupí každý rok léčbu závislosti na dvanáct tisíc lidí.

Pohled na tyto problémy se často změni až v okamžiku, kdy se s ním setkáte ve svém životě. A často se pak lidé rozhodnou pomoci. „Zrovna včera volal jeden člověk, kterému terapie pomohla, že je rád, že to zvládl, a že by chtěl dát stejnou šanci i někomu dalšímu,“ popisuje Kozlík.

MRAVENČÍ PRÁCE ZA KAŽDOU ČÁSTKOU

Stigma se však netýká jen závislostí, ale řady dalších psychických nemocí. V Česku je tak například jen jedna organizace, která pomáhá matkám, jež mají po porodu psychické problémy, a i ta bojuje s financováním. Přitom

nějakou psychickou poruchou po porodu trpí každá pátá žena.

„Když jsem centrum Úsměv mámy zakládala, nečekala jsem, že to bude tak těžké. Naivně jsem si představovala, že napíšu několika firmám a ony prostě pomohou. Ale takhle to nefunguje. Za každou částkou je mravenčí práce, udržování kontaktů s lidmi ve firmách a vyrovnávání se s neustálým odmítáním,“ popisuje Veronika Kubrichtová.

Jednotlivé dárce oslovili letos také sbírkou na crowdfundingové platformě Donio, pro kterou jedna z konsultantek, úspěšná ilustrátorka Adéla Sedláková, vytvořila trička. „Částku na pokračování centra jsme vybrali, ale jinak máme štěstí, že většina našich lidí pracuje jako dobrovolníci,“ popisuje s tím, že klíčoví lidé v organizaci jsou už značně přetížení a nezbyvá příliš energie na činnosti, které negenerují pomoc maminkám. A to je právě starost o financování.

Jde se dostat z okraje zájmu a proražit? Jednotlivé projekty ukazují, že ano. Recept je však těžký a ingredience drahé. „Co by bylo nejlepší, ale je to pro jednotlivce téměř nemožné, je daný problém destigmatizovat. Najít tu energii a zdroje a ukazovat to podstatné. Bojovat s věcnými předsudky a ukázat, že ti

lidé potřebují naši pomoc,“ říká Kozlík. To se částečně podařilo v případě paliativní péče, konkrétně roční rozpočet organizace Cesty domů, kde působil, vzrostl několikanásobně, poměr darů přitom zůstal stejný, zhruba dvě třetiny. „Lidé si více uvědomují, že nechtějí, aby jejich blízcí umírali sami v nemocnicích, někde za plentou. A z průzkumů také vyplývá, že 75 procent lidí chce zemřít doma u svých milovaných a bez bolesti. A právě k tomu slouží paliativní neboli útéšná léčba. Téma se tak stává osobním a získává snáz podporu,“ popisuje Kozlík, podle kterého se budování neziskovky podobá budování značky firmy. „Když to řeknu pragmaticky, je potřeba umět své téma popsat a prodat. Je potřeba ukazovat příběhy lidí, kteří v organizaci pracují, stejně jako příběhy klientů. A k tomu je ideální najmout si člověka, který se orientuje v mediálním světě, dokáže lidi oslovit přes sociální sítě a umí psát nebo i natáčet kvalitní příspěvky. Stojí to sice hodně peněz, ale výsledek se dostaví. I když to trvá zhruba tři roky.“ Ale na podobné experty nevládní organizace často rozpočet vyčleněný nemají. Jsou to nakonec totiž právě personální a provozní náklady, které čelí největšímu nezájmu dárců napříč tématy. ●

Mít aspoň hodinu denně lidi rád

Dobročinnost v naší zemi je na vzestupu, štědrost Čechů a Češek letos opět trhala rekordy – a není to jen v důsledku tornáda na jižní Moravě. Přesto zůstávají oblasti, kam příliš naší velkorysosti zatím neproniklo: pomoc lidem propuštěným z vězení, léčícím se z nejrůznějších závislostí či prchajícím ze své vlasti. Také o tom jsme mluvili s Karlem Schwarzenbergem, který se s námi sešel 17. listopadu v Národní kavárně na Národní třídě.

text Simona Bagarová a Marek Šálek / foto Marek Knittl

Víme, že o své filantropii nemluvíte a nechcete na tom nic měnit...
O filantropii se nekecá. Musí se dělat.

Přesto bychom s vámi rádi probrali některá obecnější témata a principy, na kterých dobročinnost funguje.
Budiž. Co byste potřebovali vědět?

Jaký klíč je důležitý při rozhodování o tom, komu a jak darovat?
To si musí každý rozhodnout sám. Česká společnost je dosti blahobytná, případy lidí v opravdové nouzi jsou spíše vzácné. Tak ať si každý vybere, co ho zajímá. Ať už to jsou lidi na vozečku, nebo cokoliv jiného. Je třeba si vybrat, kam vás to táhne.

Jednou z vašich prvních aktivit po návratu do Československa byla podpora týdeníku Respekt. Co vás k tomu vedlo?
Považoval jsem to tehdy za nutné. V jistém stupni vývoje demokracie je nutné, aby existoval silný, ale přitom nezávislý a kritický časopis. A když nic takového není, musí se to založit.

V čem přesně vaše pomoc spočívala?
Dovezl jsem z Vídně kopírky, faxy a podobně. Pamatuju, jak na mě ve vídeňském obchodě čuměli, že toho беру tolik. Pak jsem jezdil do Norimberku, protože to tam bylo levnější.

Před pádem totality jste byl předsedou Mezinárodního helsinského výboru, který se zabývá ochranou lidských práv. Ta jsou nyní porušována mimo jiné v Bělorusku – ve vězení je tisícovka odpůrců diktátora Lukašenka, vypjatá situace panuje na polské hranici, kde uvázli uprchlíci. Co s tím my Češi můžeme dělat?
Oficiální politika se musí jasně postavit proti běloruskému režimu, to je jedna věc. A pak si každý může najít charitativní organizaci, která se o tyhle věci stará a dokáže profesionálně pomáhat – například těm nebožákům přespávajícím v Bělověžském lese. *(K. S. si před chvílí objednal malý fernet, nyní do hovoru vstoupí servírka s dotazem, jestli má jít o likér, nebo destilát. „Samozřejmě destilát!“ zhrozí se host a po odchodu obsluhy se ptá spolusedících. „Jakej likér? Fuj, strašná to představala!“ To už se servírka přichází omluvit, prý šlo o omyl. „Chválabohu!“ glosuje to K. S.)*

Mluvili jsme o pomoci politickým vězňům nebo uprchlíkům. Dárcovská čísla napovídají, že v tomto směru naše pomoc pokulhává. Může za tím být nějaký strach či obava?
Víte co? Když se někdo bojí pomáhat lidem v Bělorusku, tak ať nepomáhá

nikde. Nebo dobrá, pokud pomáhá jinde, třeba v Africe, lze mu odpustit. Možností pomáhat je každopádně všude dost. Člověk se nemá vymlouvat.

NIKDY NEČEKEJTE PODĚKOVÁNÍ Může filantropie přinášet radost?
Obyčejně ano. Ale nečekejte poděkování. To se neděje. Když podporujete organizaci, která se stará třeba o děti s nějakou chorobou, a to dítě pak prospívá třeba díky náročné operaci, na kterou jste přispěl, samozřejmě vás to potěší. Ale nikdy neočekávejte dík.

Potrápila vás někdy nějaká vaše dobročinnost? Třeba když jste zjistil, že to příslušná organizace neumí dělat tak, jak byste si představoval?
Ne. Nic takového mě nikdy nenaštvalo. Je potřeba svěřit to důvěryhodným organizacím. Musíte si najít spolek, který tu situaci opravdu zná a má s patřičnou pomocí zkušenosti.

Říkal jste v jednom starším rozhovoru, že by se lidé, kteří chtějí pomáhat, nejdřív měli rozhlédnout kolem sebe.
Ano, člověk by se měl nejdřív kouknout, jestli nepotřebuje vyčistit potok, kterým mu teče za barákem, nebo jestli nestrádá místní nemocnice. Pomáhat se dá vždycky.

Ze statistik vyplývá, že tradičně vysoké jsou příspěvky například na opuštěná zvířata. Zato třeba lidem propuštěným z vězení se přílišné charitativní pomoci nedostává.
Je bezesporu důležitější pomáhat lidem propuštěným z vězení. Ale pro zvířátka mají lidé bohužel větší slabost. Někdy je potřeba podpořit i jiné věci než ty, které se vám nejvíce líbí – to je moc snadné.

Jak s takovými stereotypy či předsudky bojovat? Jak lidi přesvědčit, že i lidé z okraje společnosti si zaslouží náš soucit? Nevím. Nejsem farář.

Mělo by význam zaměřit se na nějakou osvětu, která by vysvětlovala, že i podobná témata stojí za naší pozornost?
Asi ano. Ale jak to lidem vysvětlovat, netuším. Asi každému jinak, není na to pravidlo. Určitě bychom se měli držet hesla, které razil velký učitel národů Vladimír Iljič: „Buďte konkrétní, soudruzi!“ Mohu potvrdit, že je to jedna z nejlepších životních rad a platí skoro pro všechno. Všeobecné kecy nepomáhají.

Vy jste hodně konkrétně pomáhal například Ivanu Martinu Jírousovi – poskytl jste mu zadarmo byt v jednom ze svých pražských činžáků na Smíchově.
Přece jsem nemohl dopustit, aby největší český básník neměl kde bydlet! Každé setkání s Magorem mi přinášelo velké potěšení, bohužel příliš brzy zemřel – letos v listopadu to bylo deset let. Hodně mi chybí, stejně jako další moji nejlepší kamarádi: Jirka Křižan, Václav Havel, Olda Černý *(literát, který se po roce 1990 stal poradcem Václava Havla pro bezpečnostní otázky – pozn. red.)*. Všichni umřeli během pár měsíců.

Říkal jste, že člověk nemá v případě dobročinnosti očekávat dík, což u Ivana Jirouse asi platilo dvojnásob – dokázal člověka spíš urazit na setkání než vyjádřit vděčnost.

Karel Schwarzenberg

Dětství strávil na zámcích Orlík a Čimelice, po komunistickém převratu v roce 1948 rodina emigrovala do Rakouska. Studia práv ani lesnictví nedokončil, věnoval se správě rodinných panství. S manželkou Therese se oženil v roce 1967, v roce 1988 se rozvedli, o dvacet let později se znovu vzali. Mají spolu dvě děti. Po návratu do vlasti v listopadu 1989 se stal kancléřem prezidenta Václava Havla. Později byl poslancem obou komor parlamentu, ministrem zahraničních věcí a předsedou TOP 09. Ucházel se o úřad prezidenta. Žije na zámku Dřevíč u Nižboru, který na vlastní náklady koupil od státu a opravil.

To mi nevadilo. Každá chvilka s ním byla krásná a vážil jsem si jí. A jeho básně jsou nádherné. Byl to strašně vzácný člověk, hluboce věřící a citlivý.

MÁME I DOBRÉ VLASTNOSTI Je o vás veřejně známo, že podporujete organizaci Sananim, která poskytuje pomoc lidem ohroženým drogami. Terapeutická komunita Karlov už téměř třicet

let využívá vaši nemovitost u jihočeských Mirotic. Mohl byste se k tomu vyjádřit podrobněji?
Ano, mohu vám k tomu něco říci, protože je to poučné. Bohužel, moje dcera jeden čas propadla drogám – jako mnoho lidí její generace. A naštěstí to dopadlo dobře. Největší zásluhu na tom mělo jedno zařízení v Anglii, které se jmenovalo Farm Place. Byl to v podstatě obyčejný venkovský statek, kde feťáci pracovali na zahradě, museli vstávat ve čtyři ráno ke zvířatům a podobně. Opravdu makali a většinou se dostali z nejhoršího. Mně se to strašně líbilo, tak jsem si řekl: Udělejme něco takového i tady. Závislost je těžká nemoc a ti lidé si zaslouží naši pomoc, i když nejsou úplně bez viny.

Byl to váš nápad? Mysleli jsme, že jste v tomto projektu „jen“ tichým mecenášem, který poskytl zázemí...
V tomto případě jsem byl iniciátorem. A věnoval jsem pro ten účel barokní hospodářský dvůr nedaleko Orlíka. Funguje to bezvadně, a dokonce jsem za to výjimečně dostal i odměnu.

Chcete k tomu říct víc?
Seděl jsem v Praze na nějaké diskotéce, popíjelo se. Najednou přišla krásná holka a říká: „Já bych vám ráda poděkovala.“ Tak jsem musel opáčit: „Je mi

potěšením, ale proboha za co, vždyť já vás ani neznám!“ A ukázalo se, že byla závislá na drogách a v Karlově ji z toho dostali. Udělalo mi to velkou radost.

Ze statistik vyplývá, že česká filantropie rok od roku roste a letos opět překonala dosavadní maximum. Velký příval štědrosti přineslo tornádo na jižní Moravě, ale i bez těchto darů jde o rekord. Ano, Češi jsou štedří, vidíme to kolem sebe. Není to žádná samozřejmost a velice krásně mě to překvapuje. Jak vidno, máme i dobré vlastnosti, přičemž štědrost k nim určité patří.

Čím to podle vás je? Nevím. Možná tím, že jsme zažili i jiné časy, a snad si proto vážíme svých dnešních příležitostí.

Kde máme v dobročinnosti rezervy? Kde bychom měli víc zabrat? Právě v tom bezprostředním sousedství. Je spousta lidí, kteří vám budou líčit spektakulární případy bezpráví na druhé straně zeměkoule, a přitom se nepodívají, co se děje u nich za rohem.

Proč nás často víc zajímají vzdálenější témata? Je to exotičtější a pestřejší. A částečně to souvisí i s tím, jaký mají Češi vztah ke své zemi. Když dneska řeknete, že jste vlastenec, lidi se vám vysmějou. Ale rozhlédnout se, jak to vypadá u nás ve městě nebo na vesnici, je přece velmi důležité. A patřilo k české tradici se o takové věci starat. Já jsem dítě první republiky a pamatuju, kolik bylo všude takových svědectví – lavička věnovaná okrašlovacím spolkem, kostelní vitráž, kterou zafinancoval místní pan továrník, či jiná vylepšení, o která se zasloužili třeba místní hasiči a myslivci.

Není tenhle náš macešský přístup k bezprostřednímu okolí způsobený tím, že jsme si za totality zvykli čekat, co pro nás udělá radnice nebo stát, aniž bychom hnuli prstem? Ano, spoléháme se na různé instituce, které často pracují prachbídne nebo se o některé věci nestarají vůbec.

Lidé líčí příběhy bezpráví z druhé strany zeměkoule, ale nevědí, co se děje u nich za rohem.

Komunismus znevážil myšlenku společné práce, pamětníkům můžou takové akce připomínat povinné brigády typu akce Z. Možná. Ale teď jsou to už dobrovolné brigády a může to být příjemně strávený čas. Přijel jsem onedhdy na návštěvu do sousední vesnice, kde se musel opravit kostel. Akci vedl lidovecký místostarosta, ale na práci se podíleli všichni. Bylo to hezké a užitečné.

Jak vidno, filantropie nemusí obnášet jen peníze, neméně prospěšná je i ochota věnovat svůj čas, zkušenosti, kontakty... Řekl bych to takhle: Musíte aspoň jednu hodinu denně mít lidi rád.

DŘÍVÍ AŽ PŘED DŮM
Zmínili jsme, že obecně je česká filantropie na vzestupu, ale některá témata nás nechávají chladnými, případně se jich vyloženě bojíme či štítíme. Co nám hrozí, když se budeme tvářit, že se nás takové věci, jako je léčba závislostí či pomoc uprchlíkům, netýkají? Naše společnost bude víc a víc egoistická. A doplatíme na to všichni. Nejvíce mě štve, když je tohle myšlení podporováno politicky, což je otřesné. Ne že bych neviděl problémy, které jsou spojené například s migrací. To nás ale neospravedlňuje k tomu, abychom osudy těch lidí ignorovali. *(V rohu u okna, kde sedíme, se zastavují lidé, aby vyjádřili Karlu Schwarzenbergovi sympatie. Mezi nimi asi dvanáctiletý kluk, který požádá o společnou fotografii. „S takovým dědkem se chce fotit?“ usměje se muž, který se narodil 10. prosince 1937.)*

Sedíme v kavárně na Národní třídě a venku proudí davy, které si připomínají dvaatřicet let od 17. listopadu. Kromě pamětníků je tu i spousta mladých lidí, kterým je okolo dvaceti let. Co si o téhle generaci myslíte? Zatím to vypadá, že nebudou tak sobečtí jako jejich otcové a dědové. To mi dává naději.

Jak podle vás bude vypadat česká společnost, až tahle generace bude spravovat věci veřejné? Nemám tušení. Za nejdůležitější považuji, abychom získali vztah k právu. Už jsme se shodli, že v dobročinnosti nejsme tak špatní. Ale co mi dělá velké starosti, je naše nechuť řídit se právem. Když někdo kradе nebo jinak podvádí, nebereme to vážně, někdy se tomu i smějeme. Ale jak to změnit, opravdu nevím.

Měl jste možnost naučit se něco o dobročinnosti od svých rodičů vy sám? Stihli vám v tomto ohledu něco předat? Nikoliv, a to z jednoho velmi prostého důvodu. Když mi bylo devět let, všechno jsme ztratili a museli jsme odejít do zahraničí. Tam se situace naprosto změnila, takže jsme byli rádi, když naopak někdo pomáhal nám – mám na mysli hlavně naše příbuzné. Až mnohem později v dospělosti jsem mohl slyšet něco o tom, jak se rodiče chovali k lidem. Když jsem v prosinci 1989 pozval sousedy z Orlíku do hostince, abychom se seznámili, někteří starší lidé vyprávěli, jak jim za války pomohla moje matka nebo otec. Váže se k tomu historka o jedné babce, která v našem lese kradla dříví. Znáte ji?

Prosíme o připomenutí. Dotyčná si šla něco vyřídit na lesní ředitelství, a když tam uviděla portrét mého otce, zeptala se, kdo to je. „To je náš kníže,“ řekli jí a ona se vyděla, protože pár dní předtím byla v našem lese pro nějaké soušky. A teď zjistila, že člověk, který ji tam potkal a pomohl odtáhnout větve před barák, byl můj tatínek. ●

TREST NENÍ ŘEŠENÍ

1 Kdy jste se poprvé setkala s filantropií?

Vyrostla jsem ve skautském oddíle a na jeho základním pravidle, že silnější chrání slabšího. A tím se řídím dodnes. Ať už to znamená zastat se někoho v nepříjemné situaci, pomoci někomu s kočárkem do tramvaje, nebo přispět finančně dle svých možností.

2 Co znamená restorativní justice a proč je důležitá?

Když budete celý život bydlet v ulici, kde nikdo nikdy nezamyká, a jednoho dne některý dům vykradou, jsou dvě cesty. Buď začnou všichni zamykat, nebo začnou pracovat na obnovení důvěry. O tom je restorativní justice. O hledání dialogu, změně úhlu pohledu, nápravě mezilidských vztahů a budování zdravé společnosti.

3 Jakou ambici má restorativní justice v ČR?

Usilujeme o to, aby se restorativní přístup stal stabilní součástí české trestní justice. Chceme přístup „zločin a trest“ nahradit přístupem, který nabízí respekt k potřebám oběti na straně jedné a vede pachatele k přijetí odpovědnosti na straně druhé. A právě k tomu nabízí restorativní justice prostor. Ten se dá využít třeba ke společnému dialogu oběti a pachatele, pokud o něj obě strany stojí a jsou na něj připraveny.

4 Proč jste se rozhodla pro tak specifické téma?

Odjakživa mě zajímalo pomezí lidských práv a sociálních otázek. Oslovilo mě, že základními principy restorativní justice jsou respekt, dialog, odpovědnost a snaha vnímat potřeby jak obětí, tak pachatelů a jejich blízkých, kterých se trestný čin dotýká nepřímo a ovlivňuje i jejich životy.

5 Co je vaší největší inspirací a motivací?

Když vidím, jak se život oběti a pachatele dramaticky protne a díky restorativní justice se podaří bolest transformovat tak, že se jedním i druhým otevrou nové dveře.

6 Kdybyste měla neomezeně peněz i času, čemu byste je věnovala?

Dělala bych to samé, jen ve větším klidu. Přála bych si zažít to, že schopní, erudovaní lidé působící v neziskovém sektoru, kteří mají velké množství zkušeností a odhodlání přispět k pozitivní změně ve společnosti, jsou za svou práci adekvátně zaplacení.

7 Co je podle vás největší mýtus v trestní justici?

Naše přesvědčení, že řešením trestného činu je prosté uložení trestu bez snahy poznat a pochopit daný čin v kontextu a v souvislostech.

OTÁZEK

JUDr. Petra Masopust Šachová, Ph.D.

Zakladatelka a předsedkyně Institutu pro restorativní justici. Koordinátorka národní skupiny evropského projektu Restorative Justice: Strategies for Change a členka Výboru Evropského fóra pro restorativní justici. Na Právnické fakultě Palackého univerzity zavedla a učí předmět o restorativní justici. www.restorativni-justice.cz

8 Co je potřeba, aby restorativní justice nebyla na okraji zájmu?

Naslouchající veřejnost a aktuálně také finanční partneři. Připravujeme besedy, výstavu a knihu, které přinesou hluboké příběhy ze života pachatelů, obětí i jejich rodin a ukážou, jak zásadně je trestný čin ovlivnil.

9 Jaký nejsilnější příběh jste díky restorativní justici zažila?

Má kamarádka byla sexuálně zneužívána partnerem své matky, jež útokům nedokázala zabránit. Po letech mlčení se o tom rozhodla s matkou za pomoci mediátora promluvit. Pomohlo jim to nalézt usmíření, které kamarádka nazvala slovy: „Nakonec jsem zase našla svoji mámu.“ Za několik měsíců její maminka zemřela.

UMĚNÍ DAROVAT THE ART OF GIVING

Vychází díky podpoře Ivany a Tomáše Janečkových, Martina Kulíka, Lenky a Roberta Schönfeldových a dalších

Šéfredaktorka: Simona Bagarová
Redakční rada: Mirek Čepický, Dagmar Goldmannová, Nora Grundová, Ivana Janečková, Zdeněk Mihalco, Mikoš Orlický, Lenka Schönfeldová, Marek Šálek
Ilustrace: Eva Chmelová • **Produkce:** Kateřina Mlynářová

www.nadacevia.cz/umenidarovat